

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

I. Feladat: „Tojásrakó”

Tavasza a párválasztás, tojásrakás és a fiókanevelés időszaka a madaraknál. Ilyenkor gyakrabban kerülnek a szemünk elé a kergetőző, udvaroló, vagy éppen fészket készítő, eleség után repkedő madarak. Néha még a fészket is sikerül felfedeznünk, de ha rátalálunk, sohase zavarjuk meg a fészkelő madarat, vagy a fiókákat.

Ismerd fel a madarakat és írd a pontos fajnevet a kép alá!

Írd a vonalra a madárhoz tartozó tojásnak és fészkeknek a betűjelét a táblázatból!

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

*„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló*

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

<p align="center">A</p> <p>Fészket nem épít. Elsősorban odúlakó, többnyire öreg fák kikorhadt üregeiben, régi épületekben, vagy ragadozó madarak elhagyott fészkeiben költ.</p>		
<p align="center">B</p> <p>Fészke csésze alakú és viszonylag mély, amelyet a talajon, facsometék tövében, bokrok aljában rak. Aljzata sok lomb, maga a fészkek száraz levelekből és gyökerekből áll és a belseje is ezzel van bélelve.</p>		
<p align="center">C</p> <p>A fészket talajmélyedésbe, sűrű fű takarásába, olykor bokrok alá rejtve építi. A fészkek külső része durvább fű-és gyökérszálakból épül, belsejét állati szőrökkel és tollakkal béleli ki.</p>		
<p align="center">D</p> <p>Löszfalba, homokbányába vagy partfalakba épül a fészkek. A partfalba vájt, vízszintes költőüreg hossza elérheti a 180-200 cm-t is.</p>		
<p align="center">E</p> <p>Tölgyesekben, bükkösökben és öreg parkokban is költ. Fűszálakból, kevés levélből és növényi rostokból áll a fészkek, amelyet a tojó egy nap alatt megépíti meg.</p>		

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

<p align="center">F</p> <p>Fészekodúknban költ és a bejáratot sárral körbetapasztja, leszűkíti. Fészekanyagként fakérget, háncsot és leveleket hord össze.</p>		
<p align="center">G</p> <p>Talajmélyedésbe fűszálakból, mohából, száraz növényi részekből épül a fészek, amelybe leveleket is belesző. A csésze belsejét szőrszálakkal vékony növényi szálakkal bélelik ki.</p>		
<p align="center">H</p> <p>Fészkét a magasabb ágakra építi. Apró gallyakból és fűszálakból álló fészkét sárral simára tapasztja.</p>		
<p align="center">I</p> <p>Természetes vagy mesterséges odúknban költ, de postaládákban, fali üregekben is költhet. Alacsonyabban lévő fészkelőhelyeket kedveli. Gyökér- vagy fűszál alapra sok mohából összehordott fészkét épít, amelynek belsejét szőrrel és más puha anyaggal bélelik ki.</p>		
<p align="center">J</p> <p>Fészkük vékony gallyakból áll, és maguk építik. A fészekanyagot a tojó hordja, de a hím építi. Belülről egyéb növényi anyagokkal béleli. Zavartalan helyen lévő fészkeket évtizedekig használják a párok.</p>		

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

II. Feladat - Tarnavidéki TK TOTÓ

Karikázd be a megfelelő választ! Vigyázz, több helyes válasz is lehet egyes kérdéseknél!

1. Mekkora a TK területe?
  - a) 9570 ha
  - b) 17654 ha
  - c) 6916 ha

2. Mikor jött létre a tájvédelmi körzet?
  - a) 2001
  - b) 1989
  - c) 1993

3. Melyik meghatározás igaz a tájvédelmi körzet központi részére?
  - a) Dombság
  - b) Alacsony hegyvidék
  - c) Síkság

4. Melyik földtörténeti korban jöttek létre a Tarnavidéket felépítő kőzetek?
  - a) Pleisztocén
  - b) Oligocén
  - c) Holocén

5. Mely csoportba tartozik a fő kőzetalkotója a TK-nak?
  - a) Üledékes
  - b) Átalakult
  - c) Vulkanikus

6. Mi okozza a terület hegyvidéki mikroklímáját?
  - a) A terület fekvése
  - b) A kitettség, domborzat, a mély szurdokvölgyek és a vízfolyások
  - c) A viszonylag kevés és szeszélyes eloszlású csapadék

7. Melyik a legmagasabb pontja a Tarnavidéknek?
  - a) Magas
  - b) Futyó
  - c) Ökör-hegy
  - d) Vajdavár

8. Melyik a terület legnagyobb egybefüggő homokkő sziklája?
  - a) Nagy-kő
  - b) Kis-kő
  - c) Ordas-kő

9. Melyik két folyó vízgyűjtőterületén fekszik a terület?
  - a) Tarna és a Zagyva
  - b) Sajó és Zagyva
  - c) Tarna és a Sajó

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

10. Mennyi forrás található a területen?
a) 34
b) 92
c) 69
11. Milyen típusú lápok fordulnak elő a területen?
a) Tőzegláp
b) Forrásláp
c) Dagadóláp
d) Úszóláp
e) Rétláp
f) Égeres láperdő
12. Hol fordul elő a területen gímpáfrány?
a) Bábos-völgy
b) Gyepes-völgy
c) Remete-völgy
13. Mely magashegyvidéki fajok fordulnak itt elő?
a) bíboros kosbor
b) sugárkankalin
c) bársonyos kakukkszegfű
d) tarka nőszirm
e) farkasboroszlán
f) ikrás fogasír
g) fehér acsalapu
14. Milyen fokozottan védett növények fordulnak elő a TK területén?
a) boldogasszony papucs
b) korai szegfű
c) wittman repcsény
d) tornai vértő
e) erdélyi hérics
15. Melyik település közelében található ősbörökás?
a) Domaháza
b) Arló
c) Váraszó
16. Mekkora a TK erdősültsége?
a) 59 %
b) 89 %
c) 36%
17. Hol alakítottak ki erdőrezervátumot?
a) Pataj-völgy, Vajdavár
b) Teresznek-völgy
c) Remete-völgy

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

18. Mely madarak költenek a területen?
- a) császármadár
  - b) parlagi sas
  - c) békászósas
  - d) holló
  - e) fekete gólya
  - f) kékvércse
  - g) túzok
19. Melyik harkály odújában költ a kék galamb?
- a) fekete harkály
  - b) nagy fakopáncs
  - c) kis fakopáncs
20. Milyen őshonos halfajoknak adnak otthont a patakok?
- a) vágó csík
  - b) ponty
  - c) domolykó
  - d) fenékjáró küllő
  - e) petényi márna
  - f) sebes pisztráng
  - g) kövi csík
21. Hol található a „Noé szőlője” elnevezésű homokkőfal?
- a) Váraszó
  - b) Istenmezeje
  - c) Domaháza
22. Melyik területen mérik a leghidegebbet a TK térségében?
- a) Borsodszentgyörgy
  - b) Váraszó
  - c) Zabar
23. Milyen néven említették a régi térképek a Heves-Borsodi dombságot?
- a) Borsodi-hegység
  - b) Ómátra
  - c) Óbükk
24. Mi volt Domaháza régi neve?
- a) Hangony-fő
  - b) Pogon
  - c) Mocsolyás
25. Mely bibliai alakok kértek szőlőt a legenda szerint a „Noé szőlője” elnevezésű helyen?
- a) Noé és felesége
  - b) Jézus és Pál apostol
  - c) Jézus és Péter apostol

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

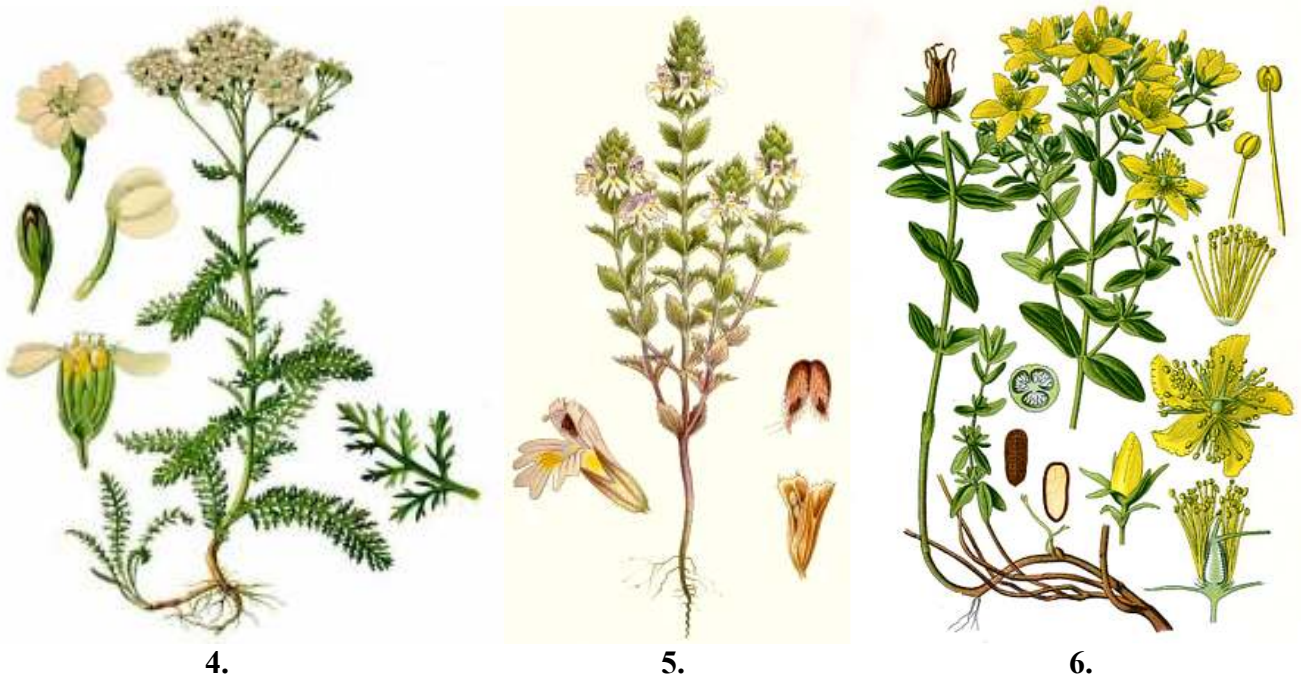
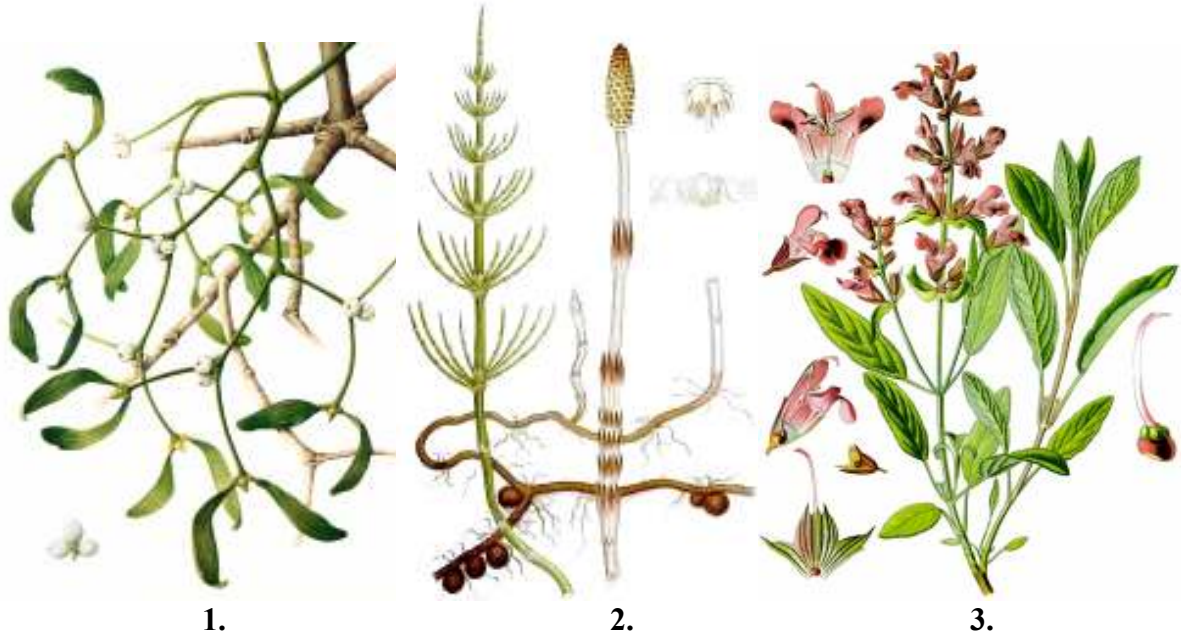
26. Kinek volt kastélya Pétervásárán?
- a) Károlyiaknak
  - b) Keglevich gróf
  - c) Andrássyak
27. Hol található a Tarnavidék legrégebbi építészeti emléke?
- a) Váraszó
  - b) Istenmezeje
  - c) Szentdomonkos
28. Mi található a Noé szőlője tövében?
- a) Forrás
  - b) Barlangkapolna
  - c) Láp
29. Hogyan jött létre az Arlói-tó?
- a) Suvadással
  - b) Mesterségesen az ember által
  - c) Hegyomlás által
30. Milyen nyersanyagot bányásztak Istenmezején
- a) Zeolit
  - b) Dolomit
  - c) Bentonit

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

III. Feladat – Gyógynövényeink

Az erdő-mező sok hasznos gyógynövényt rejt. Érdeemes megismerni és használni őket a házipatikánkban, a betegségek megelőzésében, gyógyításában.

Ismerd fel a képeken lévő gyógynövényeket és írd a pontos fajnevüket a képek alá!
Párosítsd össze a gyógynövények népies nevét, a betegségeket, amire használhatók és a növények számát, és írd be a táblázatba!

A III. forduló beküldési határideje: 2010. április 20.

*„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló*

A III. forduló beküldési határideje: 2010. április 20.

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

Milyen betegségekre jók?

A: Gyulladás- és izzadáscsökkentő hatással rendelkezik. Ismeretes a verejtékképződést szabályozó hatása is. Ajánlják fogínygyulladás, száj- és garatnyálkahártya-gyulladás ellen öblögető szerként.

B: Vese- és hólyagbajok esetén alkalmazzák, jó vizelethajtó hatású. A húgykő kialakulásának megelőzésére alkalmas szer. Ajánlják reumás bántalmak esetén is teakeverékekben.

C: A bogyótermések nedvéből régen légyfogót készítettek, a madarászok pedig madárfogó lépet készítettek belőle. Vérnyomáscsökkentő, illetve –szabályozó hatású és a tumoros betegségek gyógyításának kiegészítéseként is használják.

D: Eredményesen alkalmazható depresszió következtében fellépő szervi panaszoknál: gyakori fejfájás, szívritmuszavarok, nehéz légzés, kimerültség okozta depressziós állapotokban. Kedvezően befolyásolja a hangulatváltozásokat, levertségérzetet és növeli a koncentrálóképeséget is.

E: Keserűanyagai az illóolajokkal együtt jó étvágyerjesztő, emésztést serkentő és görcsoldó hatást fejtenek ki. Közismert szélhajtó, gyomorerősítő. Gyakran használják epebántalmak esetén, teája vizelethajtó, vértisztító hatású.

F: Közismert vérzéscsillapító, orrvérzések kezelésére használható. A népi gyógyászatban köhögés elleni hatása miatt alkalmazták. Gyenge, törékeny köröm és hajhullás esetében is alkalmazzák, mivel a benne lévő kovásva sok szilíciumot tartalmaz, ami az emberi szervezet számára létfontosságú elem.

G: Előnyös hatása van a női kismedencei szervekre, kiválóan alkalmazható petefészek gyulladás esetén. Segít étvágytalanság, görcsös jellegű gyomor-, bél- és epebántalmaknál, valamint gyomorhurutnál ajánlható, valamint vénás keringési zavarok (aranyér, lábszárfekély), visszértágulás ellen, húgyutak betegségei esetén.

H: Erőteljesen baktériumölő, fertőtlenítő hatású és köhögést csillapító fű, külsőleg vérkeringést fokozó, emellett szélhajtó, görcsoldó hatása is van. A torokgyulladást a friss levelek rágeszálása csillapítja. Csökkentik az étvágytalanságot, serkenti az emésztést. Kedvelt fűszernövény.

I: Bizonyos szembetegségeknél kiváló gyógyír, így például árpa vagy kötőhártya-gyulladás esetén. A fáradt szemek pihentetésére, megnyugtatására külsőleg ajánlott.

J: Külsőleg bőrbetegségek - ekcéma, nehezen gyógyuló sebek - kezelésére ajánlott, valamint hajápoló-szerként is népszerű. Meggátolja a hajhullást és a korpásodást, valamint a zsírosodást.

K: Teája nyálkaoldó és köhögéscsillapító, légúti megbetegedések esetén használják. Jó baktériumölő, gyulladáscsökkentő és sebgyógyító, összehúzó levele rovarcsípésekénél hatásos.

L: Gyakran használják női bajokra, de alkalmazzák cserzőanyag tartalma miatt gyomor- és bélhurut esetén is. Jó vérzéscsillapító, gyulladáscsökkentő és összehúzó hatású gyógynövény.

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

Népies elnevezések:

vigasztalófű,
szemfű

ekenyűg, gilice
tövis

vérfűnek,
lyukasfűnek,
csengőfűnek

kígyófű, hálófű,
gyíkfű

ezerlevelűfű,
csontvirág,
egérfarkúfű

balzsamfű,
démutka,
kakucskafű

madárlép,
enyvesbogyó,
gyimbor

kannamosófű,
ólomsimító,
sikárlófű

késérű lapu,
laboda,
ragadáncs

angyélika,
angyalfű,
arkangyalfű

boldogasszony
palástja, oroszlán-
talp, farkastalp

Szent János
füve

Kép száma	Növény neve	Népies elnevezés	Betegség betűjele
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

IV. Feladat - Terepbejárás

Útvonal: Arló - Dobronyapuszta - Palina-völgy - Gyepes-völgy - Arló

Fontos

Április 3-án, szombaton egy szakvezetési túrát indítunk a területre, aki szeretne csatlakozni, az figyelje a honlapunkat (www.bnpi.hu) és jelentkezzen az ott megadott telefonszámon.

A terület nagy részén mobiltelefont nem lehet használni, mivel nincs térerő.

Figyelmükbe ajánljuk a tájvédelmi körzet más látványosságát, amit a mostani túránk nem érint:

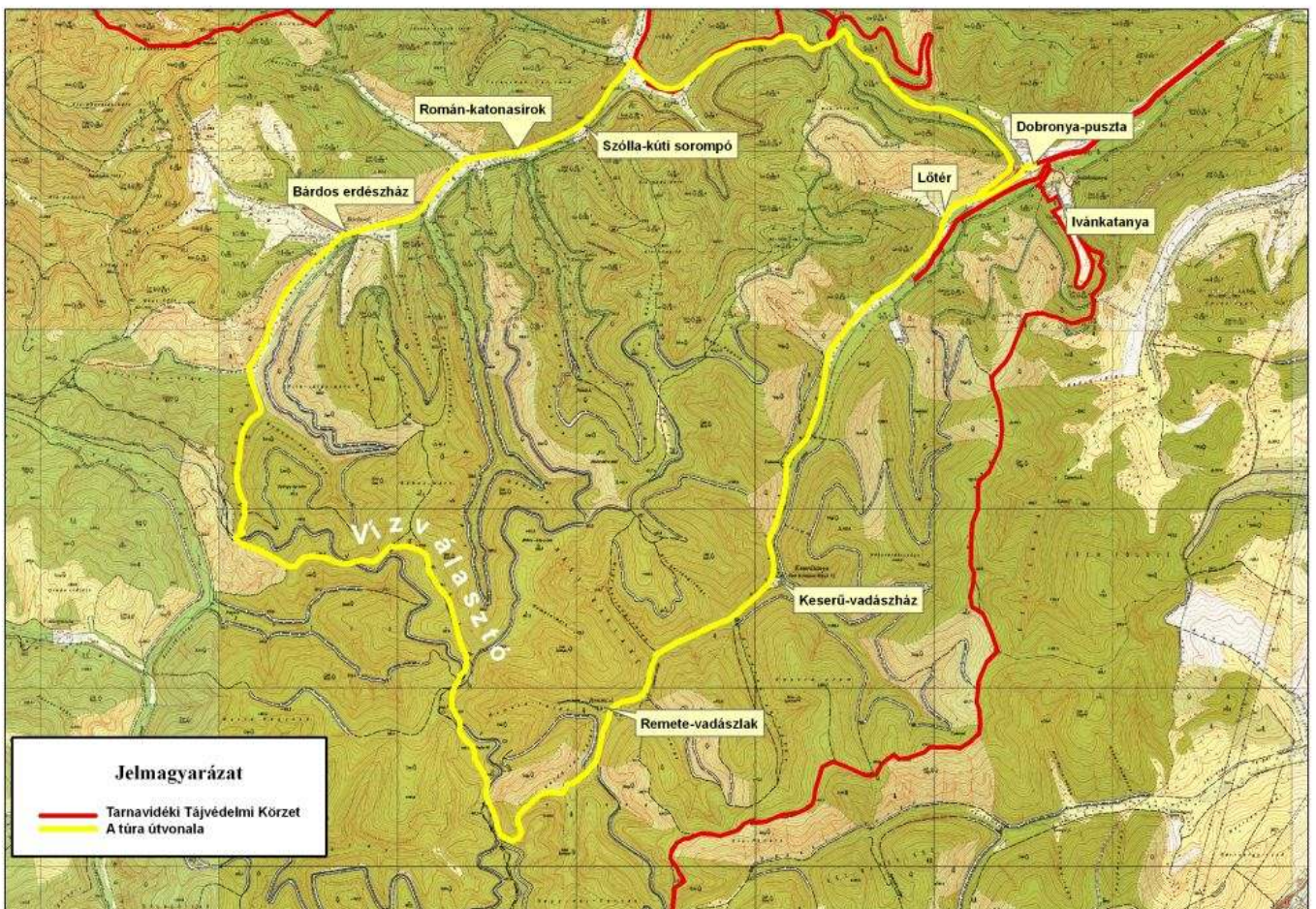
- „Noé szőlője” – Istenmezeje
- Vajda vár – Borsodnádásd - Szentdomonkos

Kérnénk, hogy a megoldások visszaküldésekor ne nyomtassák ki az egész feladatlapot (és ne színesbe), csak a megoldásokat írják fel a feladatszámokkal a lapra.

Túra hossza: 16 km

Szintidő: kb. 7 óra

Térképmelléklet:

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

I. Állomás: Ivánkatanya vadászház és a volt munkásszállás épülete

Milyen fákból áll az a sétány, amely az erdészeti munkásszálláshoz vezet be?
Mennyi lépcső vezet fel a munkásszálláshoz?
Mennyi ablaka van az épületnek a keleti oldalon?
Milyen tűzveszélyességi osztályba tartozik az épület?
Mikor épült a Vadászház?
Kinek volt a vadászháza?
Milyen funkciót tölt most be a vadászház?
Műemlék védettség alatt van-e az épület?
Milyen színű a díszes ácsszerkezete a vadászházon?
Milyen típusú tornya van a vadászlaknak?
Kinek az emlékköve található meg a közelben?

I. Állomás: Dobronyapuszta- Őrház

Mit ne vigyünk haza a tábla szerint?
Mennyi lehet a maximális sebessége az itt behajtóknak?
Milyen nevű utcatábla van a sorompónál lévő őrháznál?
Lehet-e tüzet gyújtani a kijelölt tűzrakóhelyeken ezen a területen?

Kövessük a kék jelzést a műúton, majd az első útelágazásnál menjünk jobbra a kék **+**-en!

Mit jelentenek a fán a narancssárga számok?
Milyen állatok lábnyomait lehet (vagy lehetne) látni a sárban? (legalább 5 db)

II. Állomás: Szólla-kúti sorompó

Honnan való és miből van a sorompó rúdja?
Hányas szám látható a sorompó dobozán?
Milyen kresztábla látható az erdészeti úton?

III. Állomás: Román katonasírok

Melyik háborúban estek el az itt eltemetett katonák?
Mennyi katona van itt eltemetve?
Milyen felirat van a kereszten?

Menjünk a piros és sárga turistajelzésen.

IV. Állomás: Bárdos Erdészház

Mi a gúnyneve az erdészháznak?
Milyen szám látható a ház falán?
Van-e kútja a háznak?
Van-e pincéje az épületnek?
Milyen színűek az ajtók és az ablakok?

Piros jelzésen folytatjuk az utunkat.

V. Állomás: Vízvásztó

Kinek a sírja van a tölgyfa alatt?
Mi történt vele?
Mi a neve a térkép szerint a piros jelzésű turistaút folytatásának?
Milyen messze van a tábla szerint a Palina Erdészház?

„Rejtett értékeink” vetélkedősorozat – III. forduló
Tavaszi forduló

Piros jelzésről áttérünk a kék turistaútra.

Utunk során egy fenyőerdőnél elhaladunk egy nagy vadetető mellett.

Milyen állatok fordulhatnak itt meg? (legalább 3)

Mi az a szerkezet, ami az etetővel szemben a fára van felrakva?

Hányas szám látható a vadlesen?

VI. Állomás: Remete vadászlak

Be van-e foglalva a forrás?

Mi nőtte be a forrást?

Milyen színű a Remete-barlang ajtaja?

Hogyan jött létre a „barlang”?

Mire használta az erdész ezt a barlangot?

Milyen alakú a vadászház eleje?

Miből van a ház lábazata?

VII. Állomás: Keserű vadászház

Mikor épült a vadászház?

Kinek a képei találhatóak a vadászházban?

Természetes képződésű a két ház melletti tó?

Milyen színű a korlát a tó körül?

Milyen színű a konténer a ház mellett?

Mennyi farönk vezet be a ház bejáratához?

Milyen üvegből van a lámpa az udvaron?

VIII. Állomás: Lőtér

Hányas szám látható a vadlesen?

Mennyi épület található a lőtéren?

Mivel van fedve az esőbeálló?